

מראי מקומות - מועד קטן

טו.

דאינו בדין לפרוק ממנו עול שמים כל ז' מפני כן [לאפוקי ת"ת] שאסור כל ז', דשאני התם שהוא משום שמחה].

ו. אבל אסור בשאילת שלום, דקאמר לי' רחמנא ליחזקאל, האנק דום

כ' תוס', הא דהי' יחזקאל נוהג אבלות לענין שאילת שלום ולא לענין שאר דברים, לפי שהי' צריך להראות קצת דברים של אבלות, דלא הי' נוהג דיני אבל אלא למשל. וכ' הריטב"א, דמה דלמדים כאן מיחזקאל לעשות כוותי', ודלא כשאר דינים דלמדים להיפוך, היינו משום דהיכא דאמר לו לעשות דברים להיפוך מאבלות, ע"כ הלימוד הוא לומר לנו לנהוג להיפוך באבלות, משא"כ לענין שאילת שלום ודברי תורה, דמסתבר לנהוג כן בימי אבלות, א"כ שפיר יש לנהוג כוותי'. והעיר התוס' הרא"ש, נימא דרק יחזקאל אסור בשאילת שלום, ושאר אבליים מותרים, דדיני אבלות אלו אמר רחמנא רק לו. וכ' דלא מסתבר שיחמיר ביחזקאל יותר מבשאר אבליים, משא"כ לענין הקולות שאמר לו, דמדצריך להקל לו, ממילא לומדים משם דשאר אבליים צריכים להחמיר.

ז. אבל אסור בדברי תורה, מדקאמר רחמנא ליחזקאל דום

הק' הריטב"א, הא אמרי' בעלמא דאבל חייב בכל המצוות חוץ מהנחת תפילין, והא אסור בת"ת. ותני' שאין למדין מן הכללות אע"פ שאמרו בהן חוץ. עוד תי' דכיון דקורא ק"ש שחרית וערבית, סגי בזה, ונמצא שאינו פטור ממנה. וע' בערוך לנו בסוכה (כה:), שתי' דאינו אסור אלא בדברים המשמחים את הלב, אבל בדברים הרעים שאינם משמחים את הלב, שפיר חייב בת"ת (ויש לעי' למה לא תי' הריטב"א כן, ומשמע דס"ל דבאמת אין כאן מצוה, וכבר האריכו באחרונים בזה, דמשמע דס"ל להריטב"א דבאמת אבל פטור מת"ת, וע' מעדני משה בענין תשעה באב, ואכמ"ל).

ח. אבל אסור בדברי תורה

ע' במאירי שהביא ב' דעות בזה, יש אומרים דאף אסור ללמוד דברים הרעים, והיא שי' תוס' לקמן (כא. בשם ר"ת), וכ' המאירי דס"ל דאע"פ דמותר ללמוד דברים הרעים בתשעה באב, שאני אבל דאיסורו משום שתיקה, משא"כ בת"ב דהאיסור הוא משום צער. אבל כ' המאירי דאנו נוהגין דמיום ראשון ואילך קורא בדברים הרעים [וע' בהגהות המהדיר שם, דכ' דנראה דטעם המאירי דמחלק בין יום א' לשאר ימי אבלות, היינו משום דס"ל דביום א' תלוי הדבר בשתיקה, ובשאר ימים בצער. וע' בריטב"א לקמן (כא.) שהביא איזה שי' בזה].

א. מנודין ומצורעין מה הן בתספורת

ע' בדברינו על המשנה (ג') שהבאנו מה שהק' הראשונים דלכאו' יש לפשוט ממתני', דמותר למנודה שהתירו לו חכמים נידויו לגלח במועד, אלמא שאסור בתספורת.

ב. מנודה שמת, סוקלין את ארונו

כ' העמק ברכה (מנודה, ב', עמ' קמ"ד) דלכאו' נראה דמה דסוקלין את ארונו, אי"ז מדין סקילה, אלא מדין נידוי, דכיון דעיקר הדין של נידוי היינו ריחוק, שמתרחקין ממנו מתוך ד' אמותיו, ע"כ, לאחר מיתתו, שמוכרחין להתקרב אליו משום קבורתו, צריכים להראות פעולה של ריחוק ע"י הנחת אבן על ארונו. וכ' לדייק כן מדברי הרמב"ם (ת"ת ז, ד), דכ' דמניחין אבן על ארונו, כלומר, שהן רוגמין אותו לפי שהוא מובדל מן הציבור. אבל ממס' שמחות (ה, יא) דייק להיפך, דמדין סקילה הוא, שכתוב שם, "מנודה שמת, ה"ז טעון סקילה, שליח ב"ד נוטל אבן ונותנה על ארונו לקיים בו מצות סקילה. וכ' שכן מבואר במדרכי, דלומד מזה שיש למנודה דין הרוגי ב"ד שאין מתאבלין עלי', אלמא דס"ל שיש בזה דין סקילה.

ג. ובעלי נדות

פרש"י בברכות (כב.), אם טבלו לקריין. דהיינו, דהי' ק' לו דלכאו' כל בועל נדה הוא ג"כ בעל קרי, וע"ז תי' דמיירי דכבר טבל לקרי. אבל הרשב"א שם הביא מהראב"ד דגם יש לאוקמי בשלא גמר ביאתו, דאינו טמא משום בעל קרי, אבל מ"מ טמא משום בועל נדה [וכן העיר המשנה למלך (ביאת מקדש ג, ג) שציין רעק"א שם, דהי' יכול גם לתרץ כן].

ד. אבל אסור להניח תפילין

פרש"י בברכות (יא.), דהא תפילין בעו פאר, וכיון דהאבל מתגולל בצערו בעפר, אי"ז פאר, וכע"ז פי' גם בכתובות (א). ובסוכה (כה:) פרש"י בלשון אחר, דאבל לאו בר פאר הוא, וכשמתפאר, מראה בעצמו שאינו אבל. וע' בספר אבל אברהם על מס' כתובות (גנזי האבל, ז' מר' יעקב קמנצקי), שביאר דב' פירושים הם, דרש"י בכתובות (ובברכות) פי' דהוי פגם בהתפילין, ולפי רש"י בסוכה הוי פגם באבלות. וכ' דנפק"מ הוא לענין אם יש מחלוקת בדבר תפילין באבל, דאם הוי מהל' אבלות, קיי"ל כהמיקל, אבל אם הוא הלכה בהל' תפילין, א"כ אין שייך כלל זה (וע"ש עוד מה שהוסיף בזה, ודבריו צ"ע).

ה. פארך חבוש עליך, מכלל דכ"ע אסור

העיר הריטב"א, א"כ למה אין האבל אסור בתפילין כל ז', וכמו דלמדין מיחזקאל דין עטיפת הראש, ואסור כל ז'. ותי'

מראי מקומות - מועד קטן

טו. (המשך)

שאינ כאן אלא מין א', וצ"ע. עוד העיר, דלמא כוונת הברייתא לומר דמצורעין מותרין בדברי תורה מצד הל' טומאה, לאפוקי בעלי קריין, ונפק"מ לענין דברים הרעים, דמצורע ודאי מותר בהן [לפי השי' דאבל מותר בהן], ובעל קרי אסור בהן, וא"כ מה הראי' בכלל, וצ"ע.

יא. מצורע מהו בקריעה

כ' הריטב"א דלרווחא דמילתא נקט לה, ולא דמספינן ליה, דהא זיל קרי בי רב הוא. אולם ע' בשפת אמת שביאר דשאלת הגמ' היא אם צריך דוקא מעשה קריעה, כמו אבל, או דלמא סגי בהא דלובש בגדים קרועים. וכ' דבאמת הכריעה הגמ' בזה לקולא, דסגי בהא דלובש בגדים קרועים. וע"ע במנחת חינוך (קע"א, ב') דדייק מלשון הרמב"ם שאין חיוב על המצורע לקרוע בגדיו, אלא ללבוש בגדים קרועים.

ז. זבוני מיא בפקתא דערבות

פי' הריטב"א, דהיינו שאין המים מצויין שם, והכל באין ליקח ממנו, שרינן ליה כדי פרנסתו מיהת, וכ"ש שאר מלאכות. והמאירי כ' שהתירו לו לעשות חנות קטנה בתוך ביתו למכור בצנעא בשביל פרנסתו סחורה קלה, שלא יצטרך בה למשא ומתן. וע' בבית יוסף (יו"ד של"ד, ב') שהביא מהקונדריסין דדוקא זבוני מיא, שהיא סחורה קטנה, שאינה צריכה משא ומתן, זה מותר למוחרם לעשות כדי פרנסתו.

י. מצורע מהו בדברי תורה, ת"ש וכו'

הק' השפת אמת, הא ע"כ שאלת הגמ' היא דוקא במצורע מוחלט, דמצינו דצריך פריעה ופרימה מדין אבלות. וא"כ, מה מייתי ראי' מברייתא, אולי מיירי במצורע מוסגר, דפשוט דמותר בדברי תורה. וכ' דאולי לשון "מצורעין" משמע לשון רבים, אלא דהק' דג"כ נקט לשון "בעלי קריין" לשון רבים, אף